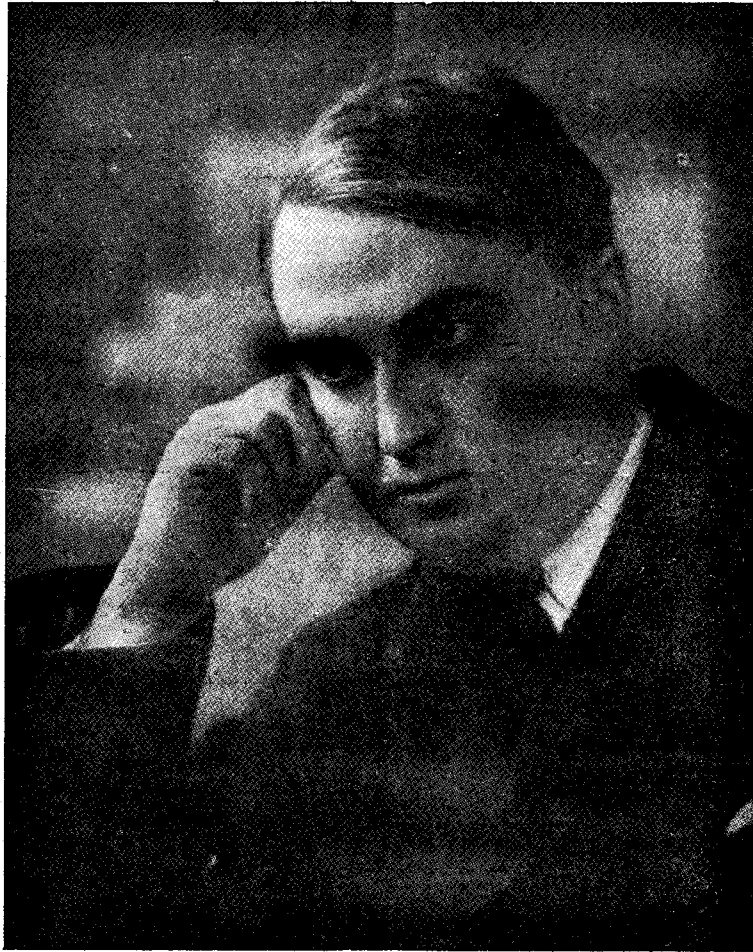

EVOLUTIA

SCRIITORI ARDELENI:

Dr Emil Isac

Prețul 5 Lei.

EVOLUTIA

LITERARĂ, ARTISTICĂ, SOCIALĂ.

REVISTĂ ILUSTRATĂ, APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ. REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
CLUJ, STRADA NICOLAE IORGA No. 23. — TELEFON No. 310.

DIRECTOR-PROPRIETAR:
Dr. ALEXANDRU MUREȘIAN

SECRETAR DE REDACȚIE:
IUSTIN ILIEȘIU

ABONAMENTUL: 1 AN 120, JUMĂTATE AN 60, 3 LUNI 30, UN NUMĂR 5 LEI.

CUPRINSUL:

23 Ianuarie 1922	Emil Isac	Ofensiva inimei	Ilie Marin
Nemângăiat	I. Agârbiceanu	O, gândule	T. Murășanu
Două mure	G. Talaz	Poesie	Aurelia Pop
Cântec de toamnă	Ecaterina Pitiș	Minunea	Volbură Poiană
Camorile	V. Streinu	Lohr	G. M. Zamfirescu
Cămașa fericitului	Al. Ciura	Sonet	A. Farmă
Așteptând	Mihail Dragoș	Visul îmbogățirii (Ady Endre)	Iustin Ilieșiu
Insemnări. — Reviste. — Numeroase clisee de actualitate			

Uzina electrică a orașului sub conducerea soc.

Ganz Cluj, Cal. Reg. Ferdinand No 30.
Palatul Széky. — Telefon 403

Execută instalații electrice și transmisiuni de curent.
La comandă livrează instalații de motoare electrice.
Lampadare și alte materiale pentru inst. permanente

Banca Ardeleana
și Casa de Economie
Societate Anonimă

Cluj, Piața Unirii No. 32. — Casa proprie.

Parfumeria „D'Or”.

Luis Janky

blanar

Cluj, Strada Universității No. 1.

Citiți și răspândiți Evoluția!

Croitori de Barbaț și uniform.

Petricaș
& Companiști

Cluj, Strada Memorandului No. 8.

cumpără Aur zdrobit, argint și Brillante
pentru **CEL MAI MARE PREȚ**

Juvelarul **GRÜNFELD**,
CALEA REGELE FERDINAND 21.

Frați Joanicovics

Cluj, Piața Unirii No. 32.

Cel mai mare și cel mai vechiu atelier pentru fotografie din
Ardeal. Execută acvarele, mărituri și orice fel de suscepere ori-
când peste zi.

Depot

„Au Bon Gout”

Paris—București. EUGEN BĂRDOS.
CLUJ, PIAȚA UNIRII No. 4.

23 Ianuarie 1922.

Era noapte și durerea își țesea mătasea
 Pentru patul de moarte al mamei.
 Luna palidă, ca argintul veșniciei
 O rotundă jale în întunecime
 A trecut cu săgeți de raze prin fereste.
 Fluera în horn vifornița
 Și sbierau afară arborii
 Cu ciază pe vârful lor.
 — Imi moare mama.
 Adunați în jurul ei, ca 'n poveste,
 Ne proptim frate și soră,
 Și ne îndemnăm să nu mai plîngem.
 Inzadar e plînsul.
 Înaintea porții a sosit drumețul
 Și bate, bate cu pumnul în poartă.
 Cîinile nu mai latră.
 Zăvorul nu mai prinde.
 Inzadar sar în calea-i argații
 Cu securi.
 — Moare mama.
 În salonul roșu ticădește ciasul,
 Fiecare clipă smulge cîte-o lume
 De pe ochi și buze.
 Focu 'n sobă, înzadar s'agită
 Nu-i căldură pentru mama mea.
 Fața-i tristă și bătrînă
 Nu mă mai cunoaște,
 Ochii nu mă mai petrec,
 Mîna nu mă mai mîngăie,
 Gura nu mă mai întreabă,
 O, cum ne-a înstreinat ceva.
 Ea, să duce. Și 'nzadar
 O oprește plîns și teamă
 Dor și rugăciune,
 Ea să duce.
 — Moare mama.
 Medicul îi ține 'n mînă
 Pulsul.
 Și-și privește numărînd clipele
 Ceasornicul.
 Ucigaș-ciasornic, blestemat să fi,
 Oprește
 Nu păși — nu fugi — stai!

Nu să oprește:
 Și în urma lui să duce
 Zimbetul mamei.
 — A murit!
 A murit! Și 'n salonul roșu
 Umbre negre.
 Statuile albe să ascund în țipetele
 Sorei.
 Tatăl meu bătrîn, a căzut într'un scaun
 Și s'a cufundat în durerea lui,
 Înzadar vreau să-l ridic.
 Servitorul cu ochii roșii de plîns
 Iși face cruce.
 Și afară 'ncepe să latre
 Cîinele cu limba deslegată parcă,
 Și 'ncetău să sune arborii.
 Liniștea învinse,
 De-abia câte-un sughiț de plîns
 Scutura petalele de flori din glastru,
 — A murit.
 Și-au acoperit-o
 Cu 'n lînțoliu de nuntă
 Și la căpătâiu două lumînări aprinse
 Au păzit o vieață stinsă.
 Nepoșica a intrat mirîndu-se de toate:
 Cîte flori și cîtă tăcere.
 Patul acoperit în pânză albă.
 Două lumînări aprinse.

Și suflînd în luminări
 Le-a stins flacăra.

— Și simțeam cu toții
 Că gura nevinovată
 A copilului
 A știut ce face
 Când a stins flacăra luminărilor.

— Mamă,
 Sufletul tău nevinovat
 Să-mi stingă lumina vieții.

Emil Isac.

Nemângăiat.

In amintirea lui G. Fr.

Răzimat în cârje, tremurând din tot trupul, făcea semne desnădăjduite cu brațul stâng să se oprească electricul. Era o stațiune la care nu se oprea vagonul galben, cu geamurile înghețate, decât dacă erau călători. Putea să aștepte până când s'ar fi apropiat electricul; acum făcea în zadar semnele acele desnădăjduite, era o negură deasă, și vehicolul nici nu se zărea, se auzea numai, hurlucând în ferăria înghețată a șinelor.

De 'ndată ce-l zării pe omul răzimat în cârje, nu mi-am mai putut lua ochii dela el. Era așa de neajutorat, părea așa de neputincios, încât mă întrebam mereu: de ce, păcatele lui, nu va fi stând acasă pe un ger ca acesta? Cu cât mă apropiam de el, îmi părea tot mai cunoscut. Mai ales sprincenele lui stufoase, imbinat îmi spuneau că l-am mai văzut undeva. Dar ajuns lângă el, privindu-l mai de aproape, simții că m'am înșelat: nu era dascălul din Vlădeni!

Electricul tocmai se desfăcea din negură, era la câțiva pași de noi. Omul făcea semneperate. Dar fie că, de negură, nu-l zărise conductorul, fie că nu voi să oprească pentru unul singur, se pierdu repede în pânza deasă și alburie.

Străinul cu pumnul strâns, amenința în urma lui. Era învinețit acum nu numai de frig, ci și de o mânie cumplită. Sprâncenele i-se încrunțară, ochii lui albaștri se tulburară adânc, respira des, și striga c'un glas hodorogit:

— Așteaptă tu, ticălosule! O să te învăț eu! Așa ți-e felul, jupâne? Stai numa, o să te satur eu, javră!

Ori cât de schimbat și de prăpădit îi era glasul, acum nu mă mai putui îndoi: era într'adevăr dascălul din Vlădeni. Îl cunoscui acum și după felul cum își încrunță sprâncenele. Ehe! de câteori nu l-am văzut eu încrunțând din sprâncene! Dela intrarea României în războiu, nu-l mai văzusem; om întreg atunci, deși trecut de cincizeci de ani, acum era o ruină. Galben și prăpădit, cu fața măncată de păriașe adânci, slab, abia ținându-se pe picioare, se uită la mine, mă măsură din creștet până 'n tălpi, și, c'un fel de satisfacție în priviri, îmi zice:

— L-ai văzut pe ticălosul acela? De-un sfert de ceas aștept aici și m'a lăsat pe jos! Acum cât îmi trebuie mie până acasă? Un ceas îmi trebuie! Că locuiesc hăpt la muma dracului, în mahalaua vecină cu țigănia. — Și începu să injure toate birourile de incartiruire de pe lume.

DOUĂ MURE...

*Rugi spinoși cu mure coapte,
Rugi cu frunza sură,
Știți voi dorul ce mă fură,
De vă cânt de dor?...*

*Prin poiana voastră, rugii,
A trecut un călător —
Rugi spinoși cu mure glugi,
El, e trecător.
El, și ei mi-a spus să-i dau
Cele mai du'ci mure...*

*I-am adus dela pădure
Crengi cu mure coapte,
Și i-am dat — „Copilă fugi”
Mi-a răspuns în șoapte
— „Nu vreau mure depe rugii,
Mi-a răspuns în șoapte...*

*Două mure, două mure
Dulci, el mi-a cerut...
Rugi spinoși, voi n'ați crescut
Cele două mure?*

*Tot întreb și cânt, și-mi cântă
Frunza din pădure...
Lui să-i dau mai dulci ca mierea
Numai două mure...*

G. Talaz.

De-odată cum vorbea aprins, uitându-se la mine, avu o tresărire de mirare, se dădu puțin înapoi și zise:

— Doar nu-i fi?

— Da, sunt eu domnule învățător.

— Te-am simțit eu dela început că ești român, dar cine-ar fi crezut! Ai îmbătrânit și dumneata. Te-au mâncat năcazurile și pe dumneata! Când te-ai întors din țară?

— Înainte de Crăciun.

— Hm! Tot cam de-atunci sunt și eu aici la oraș. Acum e mijlocul lui Faur și încă nu mi-am putut găsi o locuință. Stau într'o bujdeacă. Iar ticăloșii ăștia cu electricul mă lasă mereu pe drum.

— Nu te va fi zărit conductorul. E negură mare. El făcu o mișcare de dispreț adânc cu brațul stâng.

— M'a zărit, te-asigur! Dar nu azi mi-se întâmplă așa pentru întâia oară. Mă cunosc ticăloșii ăștia și vor să-și răsbune pe mine. Mă cunosc toți. M'au văzut în lanțuri pe-aici și au scuipat după mine! Dar cred că mai este o drepfate în lumea asta.

Bucuros că l-am întâlnit, ger fiind afară iar în apropiere un birt de-a doua mână, îi zic:

— Dacă nu ești grăbit, te-aș pofti la un vin cald. E așa de mult de când nu ne-am văzut.

— Grăbit voiu fi, dar tot nu mai vine alt vagon până peste o jumătate de ceas. Iar pe jos, nu mai sunt harnic să fac atâta drum. Nu mă vezi?

— Te-ai schimbat mult și dumneata, zic eu. Știu c'ai fost până 'n toamnă în temniță.

Cum mergea înaintea mea spre birt, în loc de orice răspuns, el ridică brațul stâng și-l lăsă apoi să cadă greu, cu desnădejde. Mergea pipăit, că pe urmă, genunchii nu și-i mai putea îndrepta. Era îmbrăcat cu un palton vechiu, șters, cu pete alburii, de-atâta folosință.

Șezurăm în birt la o masă

— Și pentru ce crezi, domnule învățator, că vor

Vedei dela logodna Principesei Marioara cu Regele Alexandru.

să-și răsbune pe dumneata conductorii ăștia dela tramvai?

— M'au văzut în umiliuță, m'au scuipat, și acum văd că-i izbânda a noastră. Îi mușcă pisma de inimă. Dar de pe partea mea, n'ar avea pentru ce mă pismui. Iacă eu sunt o ruină, de care își poate bate joc orice străin în Țara românească.

Abia-și pune buzele în vinul cald, și lăsă paharul pe masă, făcând o strâmbătură.

— Mă dor dinții! Uite ce mi-a mai rămas în gură! — Și el îmi arată câțiva colți. — Mi-au căzut pe rând, după dureri cumplite. M'au durut să 'nebu-nesc, iar pe urmă mi-au căzut ușor, cum se desfac boabele de păpușoiu de pe cocian.

Și dup'un oftat amar, adause:

— Și toate acestea pentru ca să pot fi azi batjororit în România mare. Cine se mai gândește acum la pedepsirea celor ticăloși? Cine mai are grije de dreptate?

Nu-l înțelesei pe deplin. El văzu și, ținându-l ca 'ntro oală' fără să atingă dinții, paharul cu vin în gură, se scutură și zise:

— M'am plâns la poliție de trei ori pân' acum, împotriva conductorilor de tramvaie. Vecinic mă lasă în drum. Crezi că mi-s'a dat vr'un răspuns, crezi că i-a tras cineva în cercetare? Și câțiva dintre ticăloșii

CÂNTEC DE TOAMNĂ.

*Nimic nu'mi spune mai curat
Că'n ce-am iubit m'am înșelat
Ca vântul ce suspină-afar' —
El știe spune lin și rar
Și crud, el spune-adevărat,*

*Iar frunzele ce cad mereu
Pe pragul și pe geamul meu,
A moarte' și-a pustiu sunând,
Spun toate, toate, că'n curând
Ca ele voi cădea și eu.*

Ecaterina Pitiș.

ăștia mă cunosc bine. Doar venisem în toată săptămâna în oraș iar când m'au adus legat au scuipat și ei după „cânele de trădător“. Și nu numai ei trăesc în pace în buna noastră țară.

El tăcu, tuși adânc, își duse mâna la gură și cercetă cu băgare de seamă un colț de dinte, adause plin de amărăciune:

— Este aici un detectiv, care ne-a asvârlit pe toți în temniță. E roșcovanul ăla pe care îl cunoști și dumneata. Zeci de oameni nevinovați au suferit pe urma denunțurilor lui. Ei bine, crezi că de când e stăpânire românească i-s'a clătuit vr'un fir de păr din cap? În toată ziua îl văd în cafenea, jucând șah! Nime nu-i are grija! Te 'ntreb eu acum: unde-i drep-tatea? Nici atâta satisfacție să nu avem noi care ne-am prăpădit viața de răul lui, ca să-l vedem că-și ia răs-plata? Atunci, pentru ce s'a mai făcut România mare?

— De, zic eu, — ai noștri țin să se poarte cu mânuși cu toată lumea.

— Dar poarte-se cu cei nevinovați! Inșă a-i lăsa nepedepsiți atâția tâlhari care și-au bătut joc de viața noastră, asta, înțelege-mă pe mine, e semn de slă-biciune. Când s'a pornit revoluția și tremurau toți pă-cătoșii în găurile lor, atunci am sărit cu mic și mare toți intelectualii să-i potolim pe oameni. Ce știam eu atunci! Imi ziceam: Am suferit pe nedreptul, dar și între streinii aceștia vor fi destui cari or suferi pe ne-dreptul! Va fi vreme ca vinovații să-și ia pedeapsa!

Ei bine, cumplit m'am înșelat! Pe șerpele ăsta de detectiv l-am denunțat numai decăt.

Ți-ai găsit! Nime nu s'a atins de el. Ce le pasă celor care n'au suferit pe urma lui? Drept să-ți spun, când mă gândesc acum îmi zic: „rău am făcut că am oprit judecata poporului. El ar fi făcut dreptate“.

Tuși din nou, se uită la ceas.

— Are să vină în curând tramvaiul — zise el mișcându-se pe scaun, ca pentru a se ridica. — Dar tot n'am să mă las, până nu voiu vedea pe cei tică-loși pedepsiți. Să știu bine că voiu merge până la Regele.

Îl îndemnă să mai rămână, i-am făgăduit că-l voiu duce în trăsură până acasă. Mă cuprinse o ne-sfârșită milă pentru omul ăsta, atât de voinic și vioiu altă dată, care acum nu mai era decăt o ruină.

Îl cunoșteam de mult. Era, pe lângă învățator, instructor de pompieri pe vre-o șapte sate. Dela el am auzit mai întâi comanda românească la pompieri. Om strict și harnic, c'o inimă caldă, și cu un simță-

mânt de mândrie națională care te însenina. Nu s'a plecat nici odată înaintea nici unei autorități. Dar și datoria și-o făcea până 'ntr'un fir de păr.

Când a intrat armata română în Ardeal, satul lui, un mare sat românesc la poalele munților, a fost ocupat. El, numai decăt, militărește și-a îmbiat serviciile. A fost numit notar. Căruța cu care am plecat spre Turnu roșu, el mi-o câștigase.

În retragere, pornit pe drumuri c'o familie numeroasă, a fost prins de dușman, nu mai țin minte în ce oraș din Muntenia.

Acum lângă un pahar de vin încălzit, îmi povestea frânturi din patima lui. Și încet-încet, mi-se ridică în suflet icoana întunecoasă a miilor de muce-nici, chinuți în vremea războiului în temnițele un-gurești!

Avea dreptate dascălul: nici unuia nu i-s'a dat satisfacție, poate în satele unde însăși poporul își fă-cuse dreptate, alungând sbirii care i-au nenorocit cu denunțări, cu sfirnări în tot decursul războiului.

— Acum — zise el într'un târziu, — mi s'a dat și mie chipurile-distincție. Sunt numit director la școala asta primară din vecini. De-aceea ies mereu la stația asta de tramvai. E cea mai apropiată. Dar ce fac cu distincția? Nu mai am sănătate 'n oase, nu-mi pot găsi o locuință. Familia mie-e 'n sat. Trăiesc cum pot: cu mâncare uscată! Cine are bani să mănânce la hotel? Dar să-mi vezi copiii: sunt în zdrențe. Trei ani n'am avut un ajutor de nicăeri. Acum de unde să iau eu bani să-i îmbrac? Ce să fac eu cu distincția? Și nici de dascăl nu mai sunt bun. Eu, de-acum sunt o dărâmatură!

După un restimp de tăcere, începu din nou: „Odată, când eram în temniță, ne spuneau martiri. Neamul ne aducea dovadă de ordinea stăpânirii un-gurești. Acum, nu ne mai ia nimeni în seamă. Suntem uitați! Dar ia să fi suferit cei mari în locul meu, să fi văzut atunci: ar fi rămas detectivul în cafenea?”

— Au suferit și dintre ei, domnule î vățător. Dar așa se vede, noi românii suntem un neam care iertăm lesne. Avem inimă bună.

El se uită urât la mine.

— Nu. Nu-i semn de inimă bună; e semn de slăbiciune. Trebuia făcut destul dreptății. Dar las' numai! Nu mă astâmpăr cu una cu două. Până la Rege am să mă duc. Cum aș putea eu muri cu această umilință în suflet, cu această amărăciune în inimă?

Se posomorî, nu mai avu poftă de băut, mă rugă să plecăm.

Peste câteva săptămâni am citit un mic anunț care vestea moartea dascălului din Vlădeni. Un prieten care fusese la înmormântarea lui îmi spuse mai târziu:

— L'am văzut și pe detectivul cel roșcovan care urmări pașii dascălului până în Muntenia. Juca șah la cafenea.

Bietul dascăl din Vlădeni! Murise nemângăiat!

I. Agârbiceanu.

COMORILE.

*Aducerile-aminte în sufletu-mi s'aprint
Și ard tăinuitoare mănunchiuri de vâlvori,
Ca 'n noaptea Învierii, când joacă, înflor nd
Intinderile sure, uitatele comori...*

*Privesc cum de subt recea lor vatră de cenușe
Aci țășnesc nebune,... aci se-ascund,... iar vin,
Și deslușesc în stâlpii de flăcări jucăușe
Visatele palate de aur și rubin...*

Vladimir Streinu

Cămașa fericitului.

Scriitorul acestor rânduri a avut norocul să vadă un om fericit. Un om fericit, în carne și oase. În plus avea și cămașă, și era îmbrăcat ca toți oamenii, — așa că era de preferat moșicului fericit din povestea lui Tolstoi.

Se înapoiase din America, unde plecase în cele dintâi zile ale stăpânirii românești. După trei ani absență, vedea țara și oamenii în culorile curcubeului.

— Dragul meu, mă surprinde ce progres uriaș s'a făcut în acest scurt interval! S'a muncit aici strașnic... se și vede. Și romanizarea a făcut progrese de necrezut... Zău sunteți vrednici de toată lauda...

Îl priviam cu coada ochiului, să văd dacă nu mă lua în bătaie de joc.

Ci el nu mai slăbea din jaude, cu acea expresie de negrită fericire în privire, ce nu se poate falsifica nici odată.

— Li amintii că oamenii se ceartă prea mult, că interese și ambiții personale tronează peste cele obștești...

El mă amuți cu un gest.

— Ce tot spui tu? Se ceartă oamenii? Ferește că se ceartă... Pretutindeni, lumea e de o surescitare bolnăvicioasă... Ce crezi că aiurea e mai bine? Nu-i tot aur ce lucește, prietene! Crede-mi ce-ți spun. Eu am umblat multă lume... am ocazia să fac comparație... dar ce s'a muncit aici la noi, e deadreptul surprinzător... Halal de voi!

*

Și încep să-mi povestesc de experiențele lui, câștigate prin cele țări străine; de mizeriile cu cari

se luptă stăjele cele mai civilizate, și cari sub aparența de lustru ascund prăpastii fără fund. Privite dela distanță ele au un farmec deosebit, dar când ai prilejul să vezi singur realitatea, te inspăimânti. Războiul cumplit nu s'a încheiat încă. Asemeni unui incendiu uriaș, după-ce a distrus totul și a năruit zidurile, continuă să ardă sub ruine. Și focul arde sub spuză, ieșind la iveală decâte ori o adiere cât de mică se abate peste el. Un suflu mai puternic ar aprinde din nou vălvătaia.

S'au zguduît temeliile lumii, și echilibrul sufletesc s'a preschimbat în oscilări ce ating extremele, Credința în tot ce era mai nainte înălțător s'a prăbușit, sub călcăiul celui mai brutal egoism. Dar lipsind echilibrul sufletesc, lipsește și dragostea de muncă și încrederea în noi, și în semenii noștri. Oamenii se precipită în goană spre o țintă necunoscută cu o încredere atât de mare, în aparență...

Vederi dela logodna Prîncipesei Marioara cu Regele Alexandru

În realitate nu-și dau seama încetrău merg, și în sufletul lor chinuit se sbat toate ororile îndoielii.

Nici odată religia n'a avut un seceriș mai bogat ca tocmai în zilele noastre.

Omenirea, cu toată goana ei după o himeră e în pragul unei reculegeri sufletești depline.

Ferice de țara, care se va întoarce cea dintâi și cu sufletul curat, la calea adevărului.

*

Nu mai îndrăsniam să-l întrerup. Treceam pe trotuar, prin furnicarul de oameni, și fața lui avea un zimbet ciudat. Imi era frecă să nu se arunce de gâtul celui dintâi trecător, îmbrățișându-l și strigându-i printre lacrimi: „Să trăiți, fraților! sunteți niște oameni [bravi și muncitori! Ferice de voi! Ferice de țară!“.

Din când în când câte un trecător își întorcea privirea în urma noastră, surprins de zimbetul transcendent al prietenului meu.

*

Ci prietenul meu poate să aibă totuș dreptate.

Și atunci nu el e un somnambul, ci lumea din preajmă-i e o turmă de înconștienți...

Al. Ciura.

MINUNEA.

I.

Viața care-o porți în trupul tău
Trecește cântul de privighetori,
Împarte din belșug parfum la flori,
Dă semn să curgă apa de pârâu.
O mână nevăzută a cules
Lumina veacurilor din trecut,
Dintrânsa trupul tău ți-l'a făcut
Dând firii ne'nțelese înțeles.
În spațiu larg fug sorii după sori,
Din văi respiră munții aburi calzi,
Tu lun cobori în apă să te scalzi...
De-ai împietri în clipa când cobori.

II.

Aceasta e minunea. Trupul gol
Stă nemișcat, ci numai sânul ei
Dă semn de viață ritmic și domol.
Încremeniți ca peatra ochii mei
Privesc la dânsa. Părul ca un val
De apă galben, tot s'a răsfiat
Din pernă jos. Ca fructul de migdal
Stau ochii mari, închiși. A înoptat...

Coboară suflu lunii peste ea
Și-i dă culoarea strugurului copt.
S'a prins în părul-i galben albă stea;
Din turn s'aude ceasul: bate opt...

Volbură Poiană.

In salonul central de frizerie și manicure pentru dame efectuează PERSONAL toate lucrările de frizerie, ... ondulări, spălatul capului ...

IULIA PÉTERFY

CLUJ, Calea Regele Ferdinand No. 13, în curte

Dacă voți să aveți față curată, proaspătă, încercați odată
Crema Ambra peste zi
Crema-gold Ambra
(noaptea).

Deposit principal:
Drogeria EMKE
Cluj.

În provincie se espedează prin poștă. ::

OFENSIVA INIMII.

Păr. arhimandrit Scriban ne relatează despre activitatea „Societății biblice britanice” în decursul a, 1920/21 și constată că s’au vândut în întreg cuprinsul țării românești Testamente și Biblii 4684 de exemplare din editura englezească.

Frumoasă și nobilă misiune are „societatea britanică” și oricare om, care *cugetă* în ziua de astăzi trebuie să aplaude la ideea de a răspândi cărți, cari te îndeamnă: „fii om!, ești musculiță de o zi!, încearcă și trăiește în iubire cu seamănuț tău!”

Se țin congrese de „*allanță universală*” pentru promovarea amicitiei între națiuni prin mijlocirea bisericii” (Geneva și St. Beatenberg 1920), în Geneva (1921) se ține o conferință a „*uniunii mondiale* pentru propagarea amicitiei internaționale”; „uniunea mondială a păcii”, compusă din femeile tuturor țărilor, ține un congres foarte cercetat în Viena (1921), sărbătorind pe Berta de Suttner; pretutindeni își dau osteneala oamenii de bine să ocolească un viitor desastru, care ar fi un cataclism și mai grozav decât cel trecut.

Să rădă și să-și bată joc cel ce n’are inimă — cei buni, din *toate* țările, trebuie să lucreze, dacă nu vrem ca omenirea să „cadă în *imbecilitate*”, vorba e a lui *Anatole France*, la un congres al institutorilor francezi, de după război.

Aici zace misiunea strălucită a oamenilor cu avere și cu inimă: să contribuie cu banul lor ca opiniile publice întărite să-și recapete calmul, ca urile nebune să se potolească, pentruca să delibereze iarăș rațiunea, Maiestatea Sa Rațiunea, cea — vai! — detronată de atâtea ori.

Păcatul capital al vechei monarchii austro-ungare a fost credința că lozinca: „Austria a germanilor, Ungaria a ungarilor” poate să anihileze popoare întregi, milioane și milioane de oameni. Era credința în puterea baionetei și a pumnului — iar credința aceasta a dus la 1914!

Altă lozincă trebuie să stăpânească acum, după ce ne-am convins de temeliile șubrede ale celei vechi! Popoarele, cari ne-au îndușmănit vor trebui făcute să priceapă că avem și noi valori, cari nu sunt vrednice de disprețuit.

Dacă ne-au urât atât de... păgânește, este a se mulțumi oamenilor lipsiți de responsabilitatea adevărată, cari în șovinismul lor, care i-a silit să plătească atât de scump această greșală, au raportat semenilor lor numai penumbra din viața noastră intelectuală, morală, insistând asupra ei, mărindu-o, bătându-și joc de ea.

Cei ce și astăzi ne disprețuiesc n’au avut raportorii

AȘTEPTÂND...

*Galbene, ningeau a lene
Frunze, rând pe rând...
Eu stăteam cu doru ’n suflet
Și cu tine ’n gând.*

*Mă furau mângăitoare,
Calde, dulci sperări...*

*Stol de pasări călătoare
Flutură în zări...*

*Inima-mi îndrăgostită
Iarăși Te-aștepta...*

*Printre ramuri goale, vântul
Dureros oftă...*

*Și pe când pășiai spre mine
Visule-adorat,
Pe obraji, o frunză moartă
Trist m’a sărutat...*

Mihail Dragoș.

conștiințioși, cari să le refereze despre manifestațiile noastre cinstite, cuprinse de idealism.

Va trebui să se pornească o *ofensivă a inimii* împotriva concetățenilor noștri, cu cari până mai ’nainte am fost în termeni mai... agitați. Cum? Partidul social-democrat ungar a înțeles metoda, în parte, dar în ceasul al 12 lea, când se destrăma monarchia austro-ungară, făcând să apară în ediții ieftine opere de ale scriitorilor *tuturor* neamurilor din cari se compunea monarchia (în edit. „Népszava”), pentru ca să contrabalanseze lozincile false, cari spuneau: „valahul” este retrograd, șvabul e prost, slovacul *nu e* „om”.

Va trebui să *convingem* popoarele conlocuitoare să și în poporul nostru este o valoare etică.

Ca să ilustrez cu un exemplu concret cele susținute mai sus vreau să vorbesc despre în volum al scriitorului nostru lubit *Ion Agârbiceanu*. „*Luncașoara în Păresimi*” este titlul rolumului de schițe, apărute după război (edit. Steinberg, 1920, 6 lei). În volumul acesta sunt redată sbuciumările sufletești ale unui preot idealist din Ardeal, săjac, cu copii, cu o nevastă harnică, veselă, înțelegătoare.

Cât *bun simț*, câtă sănătate în paginile acestea!

își defilează pe di'nainte personagiile *caracteristice* ale unui sat, dela măturătoarea săracă a bisericii până la bocotanul satului. Oameni buni la inimă ca azima cea caldă și rânzoși, cari își poartă sâmbetele până'n pânzele albe. Prestul, în mijlocul lor, caută să împace, caută să mângâie, își dă silința să cunoască tainele sufletului omenesc și — cum spune dictonul franțuzesc — înțelegând toate să pardoneze, să ierte.

Din întreg volumașul de 124 pag. se reflectă atâta bunătate, da care — vai! — avem atâta trebuință în zilele noastre, încât paginile acestea, *dacă* vor fi răspândite sistematic în mijlocul nostru vor însemna o *faptă bună*, o propagadă pentru înțelegerea *durerii* omenesti.

Aș da misionarului, care se pregătește să prelucre opinia publică întărâtată împotriva noastră, d. e. pe „*Baba Ilină*“. Să răspândească misionarul paginile, în cari este vorba despre ea în sute de sate ungurești și bulgărești. „*Baba Ilină*“, româncă, se „gătește de drum“. Se spovedește de 20 de ani, postește, e evlavioasă și se chinuiește să afle „un nou chip de a face bine“. Se întreabă mereu: liniștea sufletească voi putea-o eu răscumpăra cu faptele mele bune de pe pământ? Și țărâncă română, care trăiește viața unui miel nevinovat, sbuciumată de ideea vieții vecinice, de faptă și răsplată, cumpără pe seama bisericii un clopot mare și o toacă de oțel, ca să aibă cu ce cânta și toca părintele când va muri ea într'o bună zi.

Martin din schița „*Suferința lui M.*“ e bolnav de 30 de ani, așteaptă moartea în fiecare ceas și adună „crițărește“ pentru „acaft st“, iar când părintele idealist nu-i cere nici un ban și vine — totuși — de mai multe ori să-l mângâie — plânge cu hohot, cum n'a plâns de 20 de ani.

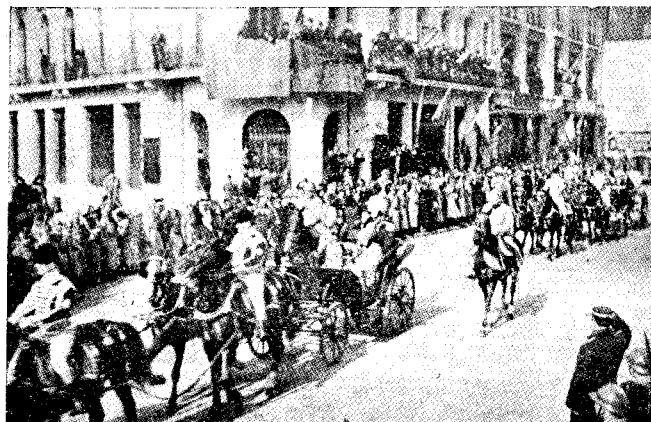
Clopotarul satului, „*Vavilon*“ (porechă dată de săteni clopotarului, care trăiește ca în turnul Vavilonului), moare, el, care în ochii unei babe cu peri pe limbă a pângărit biserica, fiindcă a fumat câte odată „tămăia ghiavolului“ în turn și a suduit și a lăsat pe o nepoțică, (mână de femeie!) să tragă clopotele satului. Și se întâmplă ca să moară clopotarul tocmai când clopotele sunt duse — după credința creștină catolică (dl Agârbiceanu este preot gr. cat.) — în săptămâna patimilor. Poporeni nu-și pot explica întâmplarea altfel decât că este la mijloc o răsbunare a cerului față de păcatele clopotarului, dar — amănunt plin de duiosie și de bun-simț — în locul clopotelor plecate îi sună mortului la înmormântare un cârd de mielușei sglobii, cu clopoțelele lor de cioaie și astfel bătrânul clopotar mort, este răscumpărat dela pedeapsă în fața sătenilor.

Sau altă schiță, tot atât de frumoasă și tot atât de verosimilă cu mentalitatea multora din țărâni nostri, cari nu s'au lăsat smulși de curentul nefast al uzurării, al bărfelilor, al urei vertiginoase: povestea „*tușei Antinie*“, măturătoarea bisericii. Zece pagini, pe cari nu le dai pe zece volume de „artă pentru artă“, fie ele oricât de magistral ticluite!

„*Tușa Antinie*“ este o biată țărâncă, săracă și urâtă, și schioapă, care se bagă 'n slujbă la părintele din Luncușoara să-i măture biserica, ca să fie ca un pahar. „*Tușa*“ nu deretică și nu se duce la biserică numai odată pe săptămână, ca celelalte măturătoare de dinaintea ei, ci cere cheile, dela preoteasa, în *fiecare* zi, până ce se satură și doamna preoteasă de atâta rugare după cheile bisericii. Părintele, curios să știe ce poate face bătrânica în biserică de atâtea ori,

trece într'o zi și ascultă, prin ușa crepată, cum se roagă „*Tușa*“ în fața altarului, tăind la mătâni mari: „*Asta-i pentru popa*“, „*Inchinu-mă ție, Doamne!*“, „*Asta-i pentru preoteasa!*“, și pentru copiii părintelui, pentru curatori, *pentru satul întreg* . . . Femeia aceasta simplă simțea durerea și nimicnicia omenească și se ruga pentru toți! De-atunci, scrie păr. Agârbiceanu părintele și preoteasa din Luncușoara, dădeau bucuros cheile măturătoarei bisericii, știind că se roagă și pentru dânșii . . .

Imi închipui chiar numai schițele acestea patru, tipărite în broșurele ca cele răspândite de societatea britanică (Evangelia după Sf. Ioan, etc.), răspândite în ungurește, nemțește și în bulgărește prin satele dela periferia României, prin Bihor, Maramurăș, Banat și prin Cadrilater. Sute, mii de țărâni unguri, sârbi, germani și bulgari să citească și să comenteze aceste broșurele, ca să ajungă și ei la convingerea: „*Pentru Dzeu de ce să înjurăm poporul acesta românesc? N'are și el oament*; ca baba Ilinca, sbuciumată de misterul vieții; ca Martin, care se frământă, ca orice

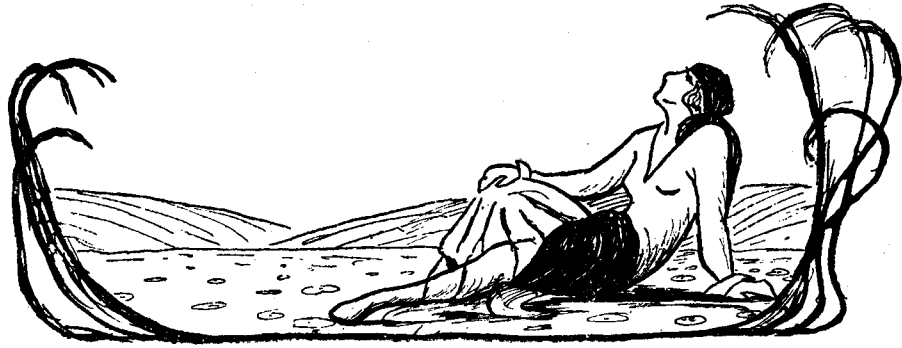
Vederi dela logodna Principesei Marioara cu Regele Alexandru-

om bolnav, în patul suferinții; ca Vavilon, care mai păcătuiește și el câte odată, dar este iertat de cel de sus, fiindcă a ierta este omeneste; ca măturătoarea bisericii, care se roagă *pentru toți*, dând exemplu astfel chiar și celor mai sus puși din țară, din *ori și care țară*?!.

Nu este de loc de disprețint cărarea aceasta. Nu e numai „literatură“! Este o pledoarie pentru „omeneșcul“ din sufletul omenesc, este o evocare de sentimente, cari *vor trebui* să iasă la iveală și să predomine în viitorul apropiat, dacă nu vrem să ne dăm de mal *cu toții*.

Și mă gândesc la alte broșurele de soiul acesta. La amintirile lui *Creangă*, „din copilărie“, cum a furat pupăza satului, cum a fugit dela școală în puterea iernii, cum cânta și se sbenguia ca un copil nărăvaș. Sau mă poartă gândul la „*Popa Tanda*“ a lui *Slavici*. Cel ce-și bate joc de „*popa valah*“ să citească odată despre sbuciumul sufletesc al bietului preot și să-și pună întrebarea: n'am fost nedrept când m'am uitat „de-a călare“ la oricare preot românesc? Și în sufletul preotului acestuia poate să incolțească un simțământ de bunătate, și el are familie, cu nevastă și copii, și el tinde spre ceva mai bun.

Firește, *numai* cu o astfel de lectură nu se vor putea îmbunătăți relațiile între neam și neam — va trebui ca paralel să se înceapă răspândirea lozincilor sănătoase, echitabile, va trebui ca conducătorii, *adevă-*

O, GÂNDULE ...

Ca pe-un jăratec și ca pe-un grăunte
De vișor ... ca pe-un chiot de lavine
O, gândule, azi te-am simțit în vine
Bătându-mi rar cu degetul sub frunte...

O, gândule, azi te-am simțit în mine
Intunecat și rece ca un munte
Crescut cu strășnicia lui să 'nfrunte
Furtuni, zăpezi, ori primăveri senine...

O, te-am văzut atât de înalt și tare
Încât uimit de tainica-ți splendoare
Te-am sărutat c'o patimă păgână.

Tu însă sub a lutului suflare
Te-ai distramat cum se distramă-o floare
La cea dintâi atingere de mână!...

T. Murășanu

POESIE.

Tu ești schintee din Dumnezeire
Tîn tainicul eter — o scăpărare
De pe Parnas o delicată floare
Ce-ai săsărit în zvonuri de mărire.

— În zborul unei clipe 'nălțătoare
În suflete cu gingașe simțire —
Din visuri, din dureri și din iubire.
Dintr'un avânt ce stărue spre soare..

Mireasma ta pluteste'n nopți senine,
În dimineți când dorurile 'nvie
Și în amurguri dulci de farmec pline...

Fior dintr'o suavă reverie —
Nu-i dat se te 'nțeleagă fiecine
Tu sfântă și sublimă Poesie!...

Aurelia Pop.

rații conducători, să deschidă ochii opiniei publice: stimați-vă împrumutat, căci este spre binele comun. După ce evangeliile și broșurile acestea, în cari se apropie sufetește, neamurile, își vor fi îndeplinit misiunea, în zadar va veni un svăpăiat „patriot“, care vrea să turbure relațiile între țări și neamuri, în zadar are să dea lozınca: „valahii“ sunt vrednici de disprețuit, „valahii“ sunt cinrucul lumii — țărănimea ungurească și bulgară și germană va da din umeri și va zice: „Vorbește gogoși! Noi știm că sunt oameni și ei, noi știm că-i doare și pe ei inima, ca și pe noi! Să găsim un mijloc de înțelegere!“

Și dacă țărănimea sănătoasă va pretinde aceasta lozincile false au să se clatine și intelectualii șoviniști dintr'o tabără își vor zice: „Trebue să ținem cont de raționamentele țărănimii, căci altfel ... ne aventurăm!“

Profesorul american *Upson Clark*, care ne-a cercetat în timpul din urmă, a declarat într'un interviu, acordat „Infrățirii“ din Cluj (26 Nr. 1921). „O confederație a tuturor intelectualilor ... Poate, dar în dușmănia aceasta dintre popoare cine s'o realizeze? Asta le-o spun și intelectualilor maghiari! trebue să ne salvăm existența!“

Dacă vom purc de pe cărarea arătată — cu orientarea cinstită a opiniei publice ungurești și germane și bulgărești, că și la noi există valori literare și valori de ale inimii, relevând ceea ce avem noi frumos și bun în literatură, în arta populară, în viața

socială, vor dispărea — cu timpul — zidurile chinezesti, cari nu ne lasă să colaborăm spre binele comun.

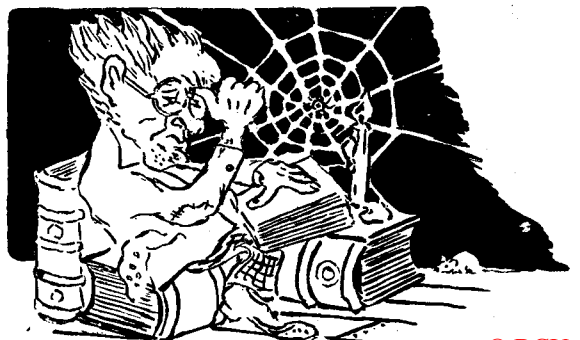
Goethe a spus-o odată respicat, frumos și lapidar — traduc liber cele șase versuri vestite în literatura germană:

„Ce crezi din suflet spune-o, îndrăznește,
Fără de zăbavă multă!,
Căci îndoiială vorba-ți zămislește
La cel ce-ascultă.
De îndoiială fug păreri netoate
Și nici nu crezi o vorbă-ades ce poate! ...“

Este o pledoarie pentru lămurirea problemelor, pentru claritate și pentru câștigarea inimii omenești.

Ofensiva aceasta a inimii este cât se poate de d'rit în zilele noastre. De aceea să începem această ofensivă, căci: „nici nu crezi o vorbă-ades ce poate...“

Ilie Marin.

CLEOPATRA PIPIRIG.

Vă plac fecioarele îmbătrânite?

Mie îmi plac. Citisem în tinerețe pe Bebel și am devenit pentru întreg restul vieții mele feminist. Fecioarele îmbătrânite le privesc cu nespusă duioșie, ca pe nește martire nevinovate a societății, iar pe celibatari nu pot să-i sufăr, când întâlnesc vre-unul mi-se pune ca un nod în gât și murmur cu pumnii încleștați, (așa, ca să nu m'audă):

— Mizerabile, dacă te-ai fi căsătorit la timp, ar fi în lumea asta cu o fecioară îmbătrânită mai puțin!

Dar lumea, nu vrea să mă înțeleagă și — nici nepotul meu Costică. Cu el mă certam adeseori, mai ales pentru Cleopatra Pipirig, știți, Domnișoara aceea care locuiește la numărul doisprezece. A fost prietenă din tinereță a soției mele și cum noi locuim la numărul cinci, ne cerceta des. De-cumva era și Costică de față, el o lua în zeflema la toată vorba, iar eu, după depărtarea ei, îl înfruntam...

— Dracul s'o iea, unchiule, — zicea el, — nu vezi că toată vorba ei e venin? O sută de fete tinere nu clevetesc atâta într'o zi, cât a clevetit asta într'un ceas...

— Ce clevetit, bre? — îi replicam eu mănios — a spus doar... adevărul.

— Dracul s'o iea încă-odată... e o plagă a societății, ca ori-ce fecioară îmbătrânită...

Cum vedeți, mă cam scotea din răbdări nepotul. De n'ar fi feciorul soră-mea, aș fi găsit ac de jocul lui, dar așa, îl luam cu frumosul, îi spuneam o lecție scurtă despre feminism, despre marea nedreptate a societății față de sexul femeiesc și pe urmă:

— Bagă, de seamă, — i-am zis. — O să-te înșori și tu și vei avea fete..., poate să îmbătrânească vre-una pe capul tău...

— Lari-fari! — îmi răspundea râzând cu hohot. Îi succesc gâtul, de nu se mărită până la treizeci de ani...

Cu el, treacă meargă, era tinăr, ușuratec, dar sunt oameni bătrâni cari împărtășesc vederile lui. Când s'a făcut România-Mare, Cleopatra m'a rugat să-i mijlocesc vre-o slujbă, în biroul meu. M'am prezentat șefului și i-am descris-o, l'am făcut să se insuflețească și el de eminențele ei calități.

— E primită, — strigă el vesel, la jumătatea lunii poate să între.

Beat de fericire, grăbii să ies. dar... șeful mă opri când am pus mâna pe clanța dela ușă.

— I-ascultă! Ce vârstă are cuconița? E cam indiscretă întrebarea, dar... știi... noi între noi...

Buna mea inimă m'a îndemnat să spun cu doi ani mai puțin și totuși:

— Brr, — făcu șeful — o fată îmbătrânită! Nu, ferească Dumnezeu și pe puiul de năpărcă!

Ce să fi făcut? Să conving pe șeful, că e rob al unor prejudeții? Dar el... n'a citit pe Bebel...

A solicitat Cleopatra și alte protecții, cu acelaș

VISUL ÎMBOGĂȚIREI.

— Ady Endre. —

*Parc rece, dimineți de toamnă. Și gorunii
Cu frunza bolnavă de scarlatină
Își scutură podoabele îngălbenite
Spre nu drumeț cu inima străină.*

*Și ochii lui adânc îi strălucesc în pleoape
Cum nu mai străluclă nimănui,
Și adunând comori de frunze cântă'n sine:
„O, alelua, galbeni alelua“.*

*Răsare soarele și râde pismătareț.
Drumețu-i vesel. Liniștea coboară,
Doar frunza ruginită cade'ntr'una
În legănare molcomă, ușoară.*

Iustin Ilieșiu.

rezultat. Așa, nu i-a rămas decât să îmbătrânească de pe-o zi pe alta (și asta o spun cu nespusă durere). Păcat, cu eminențele ei calități ar fi făcut patriei, neprețuite servicii...

Avea un spirit de observație al scăderilor ome-neșți, ca nimeni altul. În decursul deselor vizite ce le făcea nevastei mele am învățat dela ea, să cunosc răutatea lumii, valoarea unor oameni pe cari îi socotiam virtuoși, vrednici de toată stima și când colo... În privința morală era de-o rigurozitate extremă și asta mă făcea să-o ador... Exemplarul ei simț de moralitate o îndemna să se revolte în fața exceselor unor femei din buna societate, iar flirturile tinerești le sbiciuia cu tot focul celor treizeci și opt de ani a ei... Și lumea o disprețuia — tocmai pentru aceste eminențe calități. Adeseori, când eu, vorbind despre ea o înfățișam ca pe un exemplar de virtute, soția mea zimbă cu răutate, un zimbet care mă făcea să crâp de ciudă, iar Costică râdea cu hohot:

— Cum drac să nu fie virtuoașă? Din toată tinerețea ei nu i-a mai rămas doar decât... virtutea...

Am combătut părerile lui Costică, i-am adus câte-va pilde de fete îmbătrânite în credința față de logodnicul lor, de fete-funcționare, apoi miile de călugărițe...

— Da, ai dreptate, — îmi răspunse. — Cele dintâi au îmbătrânit între suspinele unui amor împărtășit, gata să s'arunce în brațele logodnicului în momentul când s'au înălțurat piedicile, iar celelalte, au înlocuit amorul cu alt ideal, tot așa de măreț... Inima femeii e făcută pentru amor împărtășit. Lipsește amorul? Trebuie să-l înlocuiască nes nintit cu altceva. Femeile desfărate îl înlocuiesc cu desfrânarea, cele căsătorite, cari nu-și iubesc soții — cu adulterul, ori cu iubirea de copii ori... cu suferințele unei căsnicii nepotrivite. Dar fecioarele îmbătrânite în cinste? Ace-

stea înlocuiesc amorul cu invidia și toate urmările ei: calomnia, intriga și celelalte, așa, că femeile desfrânate le sunt mult, mult superioare...

Era grozav nepotul meu când le spunea acestea și nevastă-mea nu mai conținea cu semnele de aprobare . . .

— Oameni fără cunoștințe de sociologie, mi-am zis și — m'am dus la cafenea, neliniștit și trist, simțeam că și nevastă-mea s'a înșiruit între dușmanii Cleopatriei.

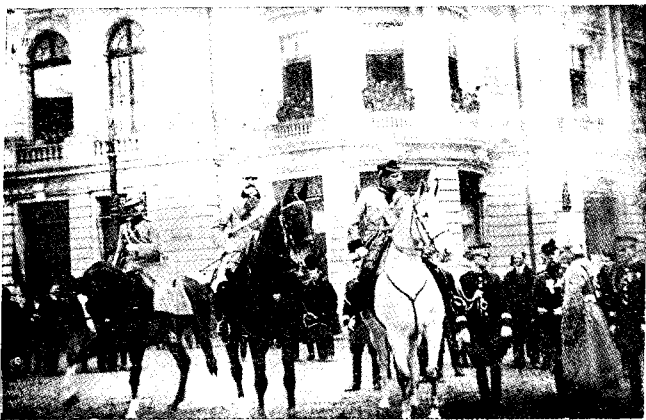
Intr'o zi, când venisem dela birou, pe Dumneaei am aflat-o bosumflată, nu puteam să-i intru în voie, nici cum. I-am dat pace, înfârșit doar un oftat dacă am scos din piept...

— Oftezi după vremile trecute? — mă întrebă aruncându-mi o privire veninoasă.

— Da, oftez. Plâng vremile trecute, cari nu se mai întorc...

— Nu te supăra, eu poate să mor și atunci doar... se va înmuia inima Cleopatriei...

— Mișo, — i-am strigat ca mușcat de șarpe, — ce va să zică asta?

Vederi dela logodna Principesei Marioara cu Regele Alexandru.

— Ce va să zică? Hm! De ce umblă Cleopatra așa de des la noi? Ca să fie mă rog, mereu în apropierea Dumnealui,... până în ziua când va putea să repare vechea greșală...

— Ce greșală, pentru numele Tatălui?

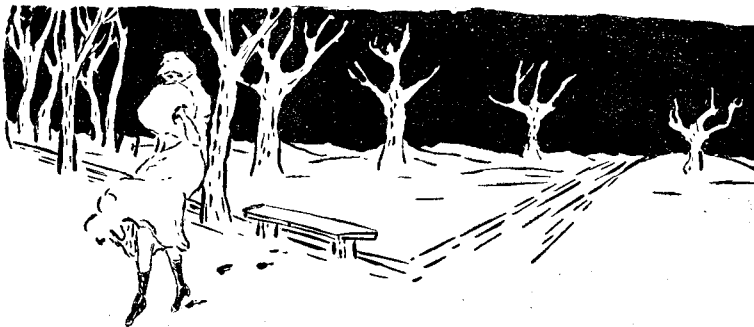
— Nici nu știi? Când te-a refuzat, necioplitul când i-ai cerut mâna... Se miră doar tot orașul că umblă atât de des la noi cu toate-că... în tinereță a refuzat să se căsătorească cu tine...

— Nu-i adevărat! — am răcnit și aș fi mai zis ceva, dar... n'am încăput la vorbă... Vorbia Dumneaei, repede, repede, ca o mașină, puteți să vă închipuiți...

— Da, — spuse înfârșit, — adică... eu m'am măritat cu unul pe care chiar și Cleopatra l'a refuzat..

Cum vedeți, o apucase pe cucoana „ambițul“ și când apucă pe femeie ambițul, ai isprăvit-o. Cercam zădarnic s'o conving, că în tinereță numai odată am văzut pe Cleopatra, o scurtă vizită de vigoare în societatea unui prieten și... atât. Abia după căsătoria noastră a într'odus-o Dumneaei la noi, pe baza prieteniei...

— Vorbe goale, — izbucni soția mea din nou. — Doar tocmai ea a spus... Doamnei Popescu, Doamnei Istrate, Doamnei Murar și... Dumnezeu știe cui încă... Tu muriai după ea (o, că n'ai murit!), i-ai cerut de câte-va ori mâna dar... te-a refuzat cum a refuzat și pe alți vre-o zece, pentru-că... nu vi-se

SONET.

*Când mi-am făcut din nepăsare scutul
Apărător de patimi ce frământă,
Am vrut s'ajut un suflet ce se-avântă
În ză'i, pe cari nu le dorește lutul.*

*Altar am vrut să fac din pacea sfântă
Și din gândirea vie tot avutul,
Cel îndreptam către necunoscutul
Isvor de taină, care ne cuvântă.*

*Dar n'am putut să aflu deslegare
Nici fericirii searbede de-o clipă,
Nici suferinței, care-atât ne doare.*

*Un vis ușor, un falfăit de-aripă,
E toată vecinicia viitoare
Din clipa 'n care-avea se'nfiripă.*

A. Farmă.

potrivea rangul și așa... ai fost silit, auzi, ai fost silit să mă ieai pe mine... Uff! Uff! Uff!

Răsuflea din greu și se trânti pe-o canapea. Cine știe ce-ar mai fi urmat, dacă în momentul suprem nu și-ar fi făcut intrarea Costică.

I-am spus toată istoria și l'am făcut să-se prăpădească de râs.

— Și Dumneavoastre... vă certați pentru astfel de fleacuri? A zis, da, Cleopatra și altele încă... dar ce să-i faci? O fecioară îmbătrânită, pe care n'a iubit-o nimeui, nici-odată, nici n'a cerut-o în căsătorie, care așadar n'are nici-o suvenir dulce din vremea tinereței... e silită la urma urmelor să se nutrească cu suveniruri croite de fantezie... Doar n'o să spună, că mâna ei n'a avut nici-odată, vre-un pretendent? Dar... iată, vine, — adăogă arătând spre fereastră. — O să-i fac un interogator...

Ultimele vorbe eu nu le-am auzit, altcum, scena ce urmează ar lipsi din această istorie.

Cleopatra a intrat zimbând și s'a sărutat cu nevastă-mea, — ultimul sărut, — mie mi-a strâns mâna cu căldură, iar lui Costică abia i-a atins-o, spunându-i așa, ca la întâmplare:

— Nici acum nu ți-ai schimbat părerile, D-le Costică?

— Nu, Domnișoară, — îi răspunse acesta cli-pind șiret din ochi, — sunt și acum de părerea că de oamenii prea morali trebuie să ne ferim, ca de foc...

— Doamne, oftă Cleopatra îndreptându-se spre mine, — ce deosebire între tinerimea de azi și cea de pe vremea, noastră!...

Costică o întrerupe, brusc:

— Spune-mi Domnișoară,... pe vremea D-voastre, ți-a cerut unchiul Mitică mâna?

Ca lovită de-un fulger, Cleopatra deschise ochii mari, își scoase basmana și... își șterse fruntea.

— Nu te privește! — răspunse însfârșit, aruncându-i o privire fulgerătoare.

— Mă privește, Domnișoară. Umblând printre oameni, am auzit în locurile pe unde ai umblat și D-ta — că unchiul ți-a cerut mâna și D-ta l'ai refuzat. E adevărat? Spune-mi, n'o să-l spânzurăm pe unchiul, te asigur...

Cleopatra îngălbeni, iar mie, imi venia să mă amestec în vorbă și dacă m'ar fi asigurat cineva că după asta urmează capătul lumii, aș fi spus desigur:

— Da, i-am cerut mâna și... m'a refuzat.

Aș fi spus minciuna asta eroică pentru-ca să apar... pe „o jertfă nevinovată a nedreptelor orânduiei sociale a acestei ticăloase lumi”.

— De ce mă întrebi? — izbucni însfârșit nepotându-și opri lacrimile. Pe D-l Mitică l'am văzut doar odată în inte de-a se căsători, cum îl socotești capabil să ceară mâna unei fete pe care a văzut-o numai odată — și atunci — pe câte-va minute?

— Bravo, D-șoară, — strigă Costică bătând în palme, ești adorabilă, eu te asigur de vecinicit meu respect...

S'a dus incurând, iar eu, ca un adevărat feminist doctrinar am protestat contra purtării nedemne a lui Costică.

— E oare dreptate socială, — am zis, — ca o fată cum e Cleopatra să n'aibă nici-un pretendent? E mirare că între astfel de împrejurări buna copilă e silită să inventeze pretendenți, cari nu i-a avut nici-odată... E și acesta un protest îndreptățit contra nedreptelor orânduiei a societății omeneștii...

S'au scurs vre-o șeasă luni de-atunci și Cleopatra n'a mai dat pe la noi. A fost destul de plictisitor acest timp, își rârise și Costică vizitele, umbla în dăra însurătoarei. Simțeam însă mai ales lipsa Cleopatrei... N'avem de unde să cunoșc acum scăderile orășenilor, intimitățile lor familiare, cari Cleopatra ni-le spune pe șleau, împreună cu judecata ei riguroasă, dar... întotdeauna dreptă...

După logodna lui Costică se mai înviorase puțin și casa noastră. Elvira, un inger de fată pentru care i-am adus lui Costică toate felicitările, ne cerceta une-ori și... de se întâmpla să nimerească și Costică pe la noi, atunci ridicau casa în slavă.

Odată a venit la noi fără să bată în ușă și fără să ne zică bună ziua, — a năvălit ca o furtună.

— Știi o noutate? — ne zise trântindu-și pălăria pe un scaun și râzând cu hohot.

— Te va fi lăsat Elvira. — i-am zis, speriați și noi. În timpul din urmă prea începură intrigile pentru-a împiedica căsătoria lor.

— Aș! Viitoarea mea soacră a primit o vizită foarte plăcută: Cleopatra Pipirig...

— Și-apoi?

— Atât! Și nu știu dela cine a mai auzit viitoarea mea soacră, cumcă eu sunt un pierdevară, un aventurier, un cartofor, un... etcetera... și bolnav de-o boală incurabilă...

— E rea lumea, Costică, — i-am zis, — și dacă a fost Cleopatra pe la soacră-ta, fii sigur, că ea a desmintit toate aceste zvonuri infame...

— Unchiule, ești un om imposibil! — îmi strigă

Costică și se duse fără să-și iea rămas bun.

Peste-un ceas ne a cercetat Elvira, ori-cum s'ar zice a intrat primăvara în casa noastră. Regretam acum, că nu e și Costică de față, din când în când mă uitam pe fereastră, speram să-l văd revenind. Odată făcu și nevastă-mea acest lucru, dar... se retrase repede, ca speriată...

— Ghiciți, cine vine?

— Costică! — am răspuns eu vesel și în mișcarea buzelor Elvirei am citit acelaș răspuns.

— Nu, — spuse nevastă-mea desperată, — vine... Cleopatra Pipirig...

— Mătușă, eu trebuie să plec, zise atunci Elvira ridicându-se...

— Nu, dragă mătușii, tu nu pleci! — îi zise nevastă-mea îmbrățișându-o. Tu Mitică, treci în odaia de-alături, primește pe Cleopatra și... isprăvește repede cu ea. Spune-i că eu... nu-s acasă...

— Și ce să vorbesc eu cu ea? — murmurai speriat.

— O să-ți vorbească ea din belșug, n'ai teamă. Și-apoi la urma urmelor, vorbește-i și tu despre... emanciparea femeilor!

Venind Cleopatra, și-a exprimat regretele pentru-că nu-și poate vedea pe iubita-ei prietenă, adică pe soția mea și-apoi... a trecut de-adreptul *in medias res*.

— Știi, D-le Mitică, n'am gândit mult, să viu ori să nu viu. Dar... te respe tez mult și... a trebuit să viu. Mi-am zis: ar fi păcat să nu fac o supremă încercare pentru a abate o mare nenorocire dela familia acestui om onest...

— O, inimă de aur! — mi-am zis, iar ea continuă:

— E vorbă de nepotul D-tale, Costică. Ori-cum, ți-e nepot și deși nu are simpatie față de mine, n'aș vrea să-se nefericească. Ești convins, așa cred, că eu n'am nici-un interes, doar n'oi aștepta să mă iea pe mine? Dar știi, tinerii sunt ușuratici, n'au judecata aceea limpede care o avem noi...

Și urmă înainte, înșirând toate scăderile părinți or Elvirei și descriind și pe Elvira cu un penel măiestru. Cu un cuvânt, mi-a deschis ochii... off, gândiam, bietul meu nepot!

— Și-apoi — încheiă, — știu din izvor sigur... e bolnavă, o boală moștenită dela părinți, incurabilă, cunoști D-ta mai bine ca mine astfel de lucruri... Cearcă tot posibilul, poate vei isbuti să salvezi pe d-l Costică... bietul băiat,

Apoi ridicându-se:

— Eu cred, că mi-am făcut datoria... creștinească față de niște oameni cărora într'adevăr le vreau... binele.

Doi stropi de lacrimi isvoriră în ochii ei și-mă înduioșasem și eu până la lacrimi...

Am însoțit-o până la poartă și când mi-a întins mâna a mai adăogat:

— Cearcă te rog, la D-na Popescu și la D-na Anastasievici îți vor spune și ele... și o să vezi că eu n'am vorbit din vânt...

Vă puteți închipui cu ce sentimente m'am întors la femei. Le-am aflat îmbrățișate, în fereastră.

— Ne-a văzut! — zicea soția mea Elvirei tocmai când am intrat eu, arătându-i ves.lă colțul opus al stradei. — Va ști, că noi am fost aici și am auzit tot ce-a vorbit, tot, tot, tot.

Mă uitai la Elvira, făcea sforțări supreme să-mi zimbească. Am îmbrățișat-o.

— Scumpa mea nepoțică, — i-am zis, — lumea e rea, a iscodit-o mulțime de minciuni despre Costică — și despre tine. Bine știind că Cleopatra umblă la casa noastră, i-au dat tot felul de informații, iar ea, suflet bun și curat, care nu-și poate închipui să se abată vre-o nenorocire asupra altor oameni, a grăbit să-mi spună totul... Bunătatea ei trebuie să-o admirăm, deși... deastădată e instrumentul unor mizerabili...

Nevastă-mea, puse mâna pe-o carte, pare-mi se era un Lexicon de-al lui Meyer.

— Incorigibilule, — îmi strigă — ai merita să-ți arunc cartea asta în cap...

*

Când s'au trimis invitațiile la nunta lui Costică, nevastă-mea stăruia să trimitem una și Cleopatrei.

— O să vedeți — zise, — că „în bunătatea ei“, — vine și ea la nuntă.

Dar asta am împiedicat-o eu. În bunătatea ei, ar fi venit într-adevăr și în bunătatea mea nu voiam să-i dau prilej de-a mai compătimi pe sărmanul meu nepot.

El de-altcum se simte fericit cu Elvira lui. Ne cercetează des și atunci ridicăm casa în slavă, glumim și vorbim toate nimicurile câte se pot închipui. O condiție a trebuit să primesc: să nu vorbesc nici un cuvânt despre... drepturile femeilor.

— Eu n'am nici-un drept, — spune Elvira agățându-se de grumajii bărbatu-său, — toate drepturile sunt alui Costică. Așa-i, puiule?

Cum vedeți, ne trece vremea destul de bine și totuși... mă plictisesc uneori... Lipsește Cleopatra, n'am cui să-i vorbesc despre drepturile femeilor, n'are cine să-mi spună: ce se mai întâmplă prin familiile prietenilor din oraș?...

Dar... va reveni, desigur și atunci... privind cu duioșie părul ei roșcat și obrații ei brăzdați cu începuturi de crețe, între suspine înăbușite voiu lua noi rezoluțiuni de-a lupta pentru... desăvârșita emancipare a femeilor.

Septimiu Popa.

LOHR

... Nemâncat, cu mâinile vinete de frig; așa își scrisese Lohr „primul sonet“, într-o noapte de amară tresărire sufletească... acolo sus, în mansarda ce-i fusese pusă la dispoziție de „Madame Roza“ în schimbul unui înfiorător de ușor serviciu: *dormiau împreună*.

Madame Roza era femeie bătrână, plină de parale. Un singur cusur avea: era fricoasă nevoe mare, mai ales... noaptea.

Când Lohr îi simțea ciolanele uscate strecurându-i-se printre picioare; când mâna ei rece îi aluneca pe șale spre răscolirea patimilor, nenorocitul scrâșnea, închidea ochii și — aprinzând candelile „uitării de sine“ în templul sufletului său — se lăsa pradă falșelor mijloace ce făceau pe bătrână să geamă, să se întindă, să tremure și să clefăie din buzele veștede și galbene, asemeni coajei de lămâie...

Grea iarnă, vântul șuera sălbatec... o cât de mică împotrăvire l-ar fi aruncat pe drumuri.

De câte ori nu se gândise el că un singur pumn ar fi de-ajuns spre a scăpa... Dar nenorociul uita tot, atunci când hidoasa jigodie îi întindea cu mâna tremurândă, costul unui capușner sau trei lei, plata cismarului pentru niște petice la ghețe. Gândul „salvatorului gest“ se spulbera. Lohr pleca fruntea, săruta mâna darnicei și pornea nebun pe ușe, plângând și blestemându-se...

Rătăcea pe străzi până noaptea și numai atunci când gerul îi amorțea măduarele, se 'ntorcea „acasă la el“ lângă „Madame Roza“, cu ochii înlăcrimați, cu fruntea plecată, asemeni unui condamnat dus spre eșafod.

Pe un astfel de drum și într-o asemenea stare sufletească, concepusese „Sonetul Descătușerii“; acasă îl scrisese pe furiș și-apoi... nici el nu-și mai aduce aminte cum s'a făcut ca poezia să cadă în mâinile marelui Griutea, redactor la „Flori de ghiață“.

* * *

Trecuseră vre-o câteva săptămâni.

Intro seară liniștită de Februarie, trecând prin fața Librăriei, vazu în vitrină un număr din „Flori de ghiață“ și 'n sumar... Sonetul.

Il trecură lacrimile de bucurie, începu să ridă, ceti sumarul de multe ori și 'n urmă, începu să plângă...

Să mâncăm

in restaurantul „Hotel Central“

Prima bucătărie de lux. - Beuturi excelente. - Toată seară concert.

DURERE.

*Durere, tu, izvor netulburat,
Din tine cresc puteri înnoitoare,
Pe creanga inimii stai ca o floare
De trandafir frumos împurpurat.*

*

*Se 'mbrățișau doi tineri sub cais ;
Atâta liniște trăia 'n grădină
De s'auzia 'n inimi cum suspină
Durerea lor născută dintr'un vis.*

*Dar sărutarea 'n noapte a trezit
Din somnul trudei o priveghetoare
Și-atunci simțind tăcerea 'n jur că moare,
Au cunoscut cum sule 'n infinit
Durerea lor pe raza unui cânt.*

*Din clipa ceea tinerii știură
Că inimile lor se prefăcură
Din jar aprins în bulgări de pământ.*

Elvira H.

Sonetul lui !

Și-aduse aminte, retrăi amarele clipe de atunci
iar buzele sale prinseră să îngâne, înfiorate :

„De când mi-aduc aminte că trăesc,
„Am fost copil al asprei suferinți!

Și ultimul vers :

„Voiu spulbera în vânt nimicinicia !

Fără să-și dea seama, se pomeni fugind spre
cafenea. Grintea era acolo.

— Domnule Grintea, mulțumesc... Sonetul meu...
tipărit... Vă rog, ași voi și eu un exemplar... N'am
parale acum, dar...

— Eu nu-ți pot da. Fă rost de zece lei și cum-
pără un număr...

— Zece lei!.. De unde, ce să-mi vând ?

— Nici eu nu sunt cine știe ce. Vai de capul meu...

— Cel puțin, numai să-l văd și eu, așa tipărit...

— N'ai ce vedea !

— Versurile mele ! Sufletul din sufletul meu...

Grintea îi întoarse spatele.

— Lasă-mă 'n pace ! Mă plictisești !

Lohr se depărtă murmurând, cu ochii înecați de
lacrimi.

— Câtă răutate ! Cum n'am ce vedea ? Sonetul,
versurile pe cari, Dumnezeu mă știe cum le-am scris...
N'am ce vedea ? Cum le-aș mângăia cu privirea...
vers cu vers, cuvânt după cuvânt, literă cu literă.

Muncit de aceste gânduri, ajunse iarăși în fața
Librăriei.

Iată ! Ce frumoasă e revista ! Parcă-i o icoană...
De-ar avea bani, s'ar lăsa nemâncat și-ar cumpăra-o !
Câteva clipe îl bătu gândul să între înăuntru, să

ceară Revista, să citească Poezia ; în urmă, să spue
că n'are parale înde-ajuns și să plece.

Intinse mâna spre clanță dar și-o retrase repede.
Nu face !

Ce va zice lumea când va afla că el Sonetistul
Lohr „umblă cu asemenea“ mijloace.

Vezi, așa e el, prost.

La urma-urmei ce-ar fi ? Va citi liniștit, va mul-
țumi frumos iar dacă negustorul va fi obraznic, îi va
spune hotărât : „Domnule, vorbești cu Lohr dela „Flori
de ghiță“ !

Ar înmărmuri Librarul.

Sigur ! El scriitor iar celalalt, un biet ne-
gustor, un...

Deschise ușa. Făcu câțiva pași înăuntru și se
retrase.

— Domnule, ce dorești ?

— Nimic ! Eu... am căutat... pe cineva !

Nu poate. N'are îndrăsneală. Vânătorii sunt o-
braznici, Cuvântul lor sugrumă...

Cum să le spună că el, perpelitul, cu ghetele
scâlciate și pălăria bleojdită pe urechi e Lohr, autorul
Sonetului !

Cine l-ar crede ?

* * *

Lumea începuse să se rărească.

Lohr însă tot în fața vitrinei rămăsese.

Uitase de ger, uitase că e nemâncat, uitase de
de tot și de toate.

Citi pentru a nu știu câte oară sumarul ; răsfoi
foile în gând, găsi locul sonetului... I-se părea că
vede titlul, cu litere frumoase prinse în chenar artistic
lucrat.

Dar versurile ?

Ochii îi lăcrimau.

Se șterse îngribă cu mâneca aspră a sumanului,
Dar, un brânci puternic îl aruncă cât colo.

— Pardon ! Trebuie să 'nchidem.

Uruitura sălbatică a oblonului tras îi strânse su-
fletul de durere. Atâta mângăiere avea : putea privi
de departe cartea rară în paginile căreia era închisă
comoara sufletului său : Sonetul ! Floare cu petale de
zăpadă și mireasmă dumnezeiască...

Singura mângăiere !

Și-acum...

Rămase trăznit în locul unde fusese aruncat. cu
sufletul prins în ghiara desnădejdiei, cu privirea aiurită.

Târziu, când gardistul din post începu să-i dea
târcoale, Lohr își dădu seama că strada e pustie, că
omul poliției îl suspectează.

Porni spre casă, muncit de gânduri...

... A fost un prost. Putea foarte bine să citească.
Inimă de piatră să fi avut negustorul, și tot nu l-ar
fi dat afară. Prea crede și el lumea rea, nesimțitoare,
prea e sfios, din cale-afară de sfios...

De-aceea nu și-a găsit un rost până acum,

de aceea stă ca un nemernic lângă Madame Roza ; că n'are voință, că e fire slabă, de muere...

Nu mai merge!

Trebuie să pue picioru 'n prag, să pue cruce zilelor de ieri ; să-și schimbe felul de viață, să se descătușeze din brațele scorpionului de-acasă!

Altminteri, se duce naibii și sentiment și inspirație și tot... Ajunge la Mărcuța!

Iși făcu planul...

* * *

Madame Roza îl întâmpină în prag, drăgăstoasă, spoită ca o mască.

— Ai venit, Puiule drag?

— Nici un puiule, madam! Am isprăvit cu Dta. Cred că ți-am plătit cu vârf și îndesat găzduirea, lăsându-mă pradă...

— Iubitule!

— Taci!

— Frumosule!

— Muma păduri, făcu Lohr pe același ton ; apoi aspru: De astă seară, „Finis“ madam... M'ai înțeles?

— Să pleci din casa mea!

— Voiu dormi aci!

— Nu vreau!

— Vreau eu! De mâne voiu pleca, pentru totdeauna...

— Ești afară! Ucigașule...

Lohr o lovi cu perna peste față și o zvârli în pat, ca pe-o zdreanță.

— Infidelule!

— Scorpie!

— Infidel ce-mi calci „iubirea“ în picioare. Golanule...

— Dacă mai ții să vezi lumina soarelui, t ci din gură!

Și 'n noaptea aceea, pe când Revista „Flori de ghiață“ se odihnea în voe pe cine știe ce birou luxos ; în timp ce fecioare nevinovate sorbiau cu nesațiu înmirezarea versurilor pline de avânt din „Sonetul Descătușerii“ Lohr adormit pe dușumea, sgribulit sub palton, având drept căpătâi două volume vechi — sub același acoperemânt cu nădul gârbovit...

George Mihail-Zamfirescu.

Rugăm pe toți cititorii cari au rămas în restanță cu abonamentul, să ne achite în scurt timp sumele restante, pentru a nu fi nevoiți a lesista trimiterea revistei în viitor.

Insemnări.

Artiștii ardeleni.

În urma felului și interesului depus de d-l Emil Isac, inspectorul teatrelor din Ardeal a luat în sfârșit ființă „Clubul artiștilor“. Fostul guvern a dăruit pentru acest club, care deocamdată va fi un modest lăcaș al artei suma de 50 mii lei care va fi desigur mărită de ceilalți conducători ce vor trece pe la ministerul artelor.

Începutul acesta deși mic, face numai cinste d-lui Isac și suntem siguri că dacă d-sa va continua să se intereseze de el, va deveni în scurt timp sufletul și centrul comunicației artiștilor.

Avem în Ardeal multe talente, dar mizeria înăbușește treptat cele mai frumoase încercări, cele mai reușite manifestații.

E frumos că în această epocă de luptă electorală s'a găsit un om al administrației e drept că și acesta un artist subtil, ca să se intereseze și să reușească să ducă la bun sfârșit, începutul care în țări ce le considerăm înapoia noastră (Bulgaria de pildă) are deja o tradiție și o bătrânețe chiar.

O inovație teatrală.

a făcut D-na Marioara Voiculescu pe care Ardealul a avut fericirea s'o vadă jucând într'un turneu destul de recent. D-na Marioara Voiculescu a reușit să creeze și la noi ceiace occidentul a încercat de mult și cu mult succes. D-na Marioara Voiculescu a jucat într'un circ. Bucureștii are o clădire mare dar veche și cu un interior aproape respingător. Critica ne aduce la cunoștință că marea noastră artistă a reușit s'o transforme într'o arhitectură asiriano-ebraică minunată, a acoperit nisipul arenei cu mozaic, a săpat un puț, iar în fund pe niște trepte monumentale a ridicat palatul lui Irod. În cadrul acesta jucat: Salomea lui Oscar Wilde în asistența a mii de persoane care rămăseseră extaziate în fața frumosului.

Pe noi nu ne poate decât bucura aceste încercări de-a rupe cu o tradiție învechită și a încerca să trecem pe toate tărâmurile în rândul statelor apusene.

A murit Bataille!

Teatrul francez e în doliu. Unul dintre autorii săi cei mai e cunzi a murit în floarea vârstei când alții abia încep să producă. Bataille era unul din puținii autori cari luptându-se cu critica avea pe partea sa publicul care-l răsplătea îndeajuns. Piese sale au mult omensc. În totdeauna când vezi o piesă de Bataille pleci enervat dela spectacol, enervat că acest om te obligă să-i dai dreptate și te face să gândești omenește. La noi în țară Bataille era unul din autorii cei mai iubiți și el știind-o ne iubea la fel.

Bataille n'a cunoscut necazul debutului. La douăzeci de ani a început o serie de piese cari au mers din succes din ce în ce mai crescând.

Viața îi dase totul: onoare, bani și chiar iubire.

Și totuși Bataille era trist, era supărat pe intelectualii scrisului cari refuzau să-l înțeleagă și-l criticau. Simpatia poporului nu-l mulțumea.

De abia după moarte toți i-au recunoscut meritele.

E prea târziu.

Turneul Victor Antonescu.

În curând Ardealul va avea ocazia să-și vadă o veche cunoaștere. E încă vie în amintirea noastră a ardelenilor turneul făcut în 1913 de Victor Antonescu. A fost un delir, o nebunire, pentru toți cei cari auzind vorbă românească pe scena teatrelor maghare, puteau să facă o comparație din care câștigam noi românii.

Victor Antonescu vine în Ardeal cu două mari succese ale teatrului din regat: „Nevestele d-lui Pleșu“ de Caton Theodorian și delicioasă comedie a lui Hertz „Mărgeluș“ care a trecut în actuala stagiune peste 50 de reprez.

Turneul Antonescu asigurându-și un ansamblu bun printre care notăm pe d-l Niculescu-Buzău cunoscut nou din tunecul M. Voiculescu (rolul poliștului din „Regele“). În ansamblu mai recunoaștem pe drăgălașa artistă Nely Dordea fostă la Cluj și D-nii Savu și Dordia (idem).

Un poliglot... analfabet.

Un tânăr aventurier român, de fel din Galați anume Ion Iacobeanu, a fost reținut de autoritățile americane pentru că nu avea acte în regulă.

După cum reese din o relatare pe care o face un ziar românesc ce apare în America, Ion Iacobeanu e un tânăr de 18 ani care vorbește 8 limbi, între care și engleza la perfecție, dar care nu știe... nici să scrie nici să citească. Iacobeanu promite însă că o să urmeze cursurile serale!

Peripețiile acestui mic aventurier sunt povestite de ziarul românesc cu titlul de curiozitate.

„Am fost timp de doi ani în armata română, când eram copil mic spune Iacobeanu. Am fost și rănit la cap și la mână. Părinții mei și fratele meu, care avea zece ani, au murit de o bombă germană în cursul războiului. Fiind singur în lume, m'am ascuns pe un vapor în portul Galați și așa, prin Constantinopol, am ajuns, după mai multe aventuri, prin Malta, în Franța, de unde, cu câteva luni mai târziu m'am suit într'un vapor ce credeam că merge în America. El însă m'a dus la Tunis, în Africa. Sunt vre-o opt luni de când am văzut vaporul „Aldina“ despre care mi-s'a spus că merge în America. Într'o noapte m'am furișat pe vapor și n'am fost observat decât când eram pe Ocean“.

Vorbește apoi despre Tunis, despre întoarcerea la New-York ca matroz pe un vapor și de bunăvoința funcționarilor americani cari văzând stăruința lui Iacobeanu de a deveni cetățean american l'au primit pe pământul îndepărtatei republici fără hârtii în regulă.

„Voi să lucrez“ orice spune Iacobeanu și gazeta românilor stabiliți în America face apel la cei cari pot da tânărului „din țară“ un sprijin pentru găsire de lucru.

Comemorarea lui Petöfi la Cluj.

Implinindu-se în anul acesta o sută de ani dela nașterea marelui poet maghiar Alexandru Petöfi, admiratorii autorului „Apostolul“ — și-a altor poezii neîntrecute au hotărât să-l sărbătorească după cuviință. În Ungaria, după cum s'a anunțat încă în anul trecut, se vor da în cinstea lui serbări în întreagă țară, cu spectacole, expoziții, conferințe etc.

Ungurii din statele succesoare nu vor să se lase mai pe jos. La Cluj, Petöfi va fi sărbătorit în zilele de 14 și 15 Mai, din inițiativa scriitorilor grupați în jurul revistei „Napkelet“. Această comemorare clujană merită atenție și din altă cauză. Cu ocazia aceea se va ținea în localitate un congres al scriitorilor și artiștilor unguri ardeleni și tot atunci se va înființa ca o cinstită a marelui dispărut, societatea scriitorilor unguri din Ardeal.

Tricentenarul lui Molière în America.

Statele-Unite vor sărbători cu o deosebită solemnitate tricentenarul lui Molière. Nicholas Murray Butler organizatorul a invitat Academia franceză la aceste serbări și ea va fi reprezentată prin dnii Maurice Donnay și André Cheirillon.

Programul e următorul: La 22 Aprilie delegații francezi vor sosi la New-York, la 24 Aprilie banchet sub președinția dlui William Milligan Sioane, președintele Academiei de Arte și litere; la 25 ședința literară oficiată în cinstea lui Molière puterii și frumuseții literaturii franceze și influenței ei asupra literaturilor anglo-saxone.

Această ședință va fi prezidată de dl Sloane și se vor ține discursuri de dnii Maurice Donnay. Cheirillon dela Academia franceză și Brander Mattheus, cancelarul Academiei americane.

Programul delegaților Academiei franceze cuprinde serbări la Washington, vizitarea președintelui Republicii, etc.

La „Cuprinsul“ acestui număr se mai adaugă bucățile: Cleopatra Pipirig, de dl Sep-timiu Popa și Durere, de dșoara Elvira H.

Tipografia Bernát

Cluj, Str. Cogălniceanu 7.
Telefon Nr. 487 și 975.

Deposit de hârtia, Tipografia,
Legatură de cărți, Fabrică de
cărți de comerț, Institut de
liniatura și grafica plastica.

O corespondență a lui Vogüe.

„Revue des Dèux Mondes“ începe publicarea unor scrisori de mare importanță adresate de cunoscutul romancier francez Eugene-Melchior de Vogüe către Armand de Pontmartin.

Importanța acestor scrisori este datorită faptului că Armand de Pontmartin este cunoscutul critic dela „Gazette de France“, astăzi uitat și care califica „la Maison de berger“ ca un fragment puțin înțeles iar „Les Contemplations“ îi arătau criticului „cum sfârșesc poezii“. Nici Sainte-Beuve nu fu cruțat. Pontmartin spunea de el că n'a fost nici odată critic și nici nu va fi. Sainte-Beuve, jignit îi răspunse foarte sever în „Nouvea Lundis“ și „Les Jendis de M.-me Charbouneau“.

Astăzi romantismul este considerat ca demagogic și revoluționar. Pontmartin a fost primul care l-a considerat astfel.

În corespondența sa, Vogue numește pe Pontmartin „cher maitre“ și este foarte natural fiindcă tânărul Vogüe de atunci considera ca ceva necesar părerea criticului dela „Gazette de France“ asupra lucrărilor sale.

Caruso.

Nu e vorba de succesele marelui tenor a cărui moarte a fost anunțată în ultimul timp, ci de serviciile pe cari le-a adus el științei — mai bine zis gâtului său.

În 1913 Caruso simțindu-se cam obosit consultă o celebritate medicală din Londra care îl îngrijea doar foarte bine și care uimit de aspectul pe care-l avea larynx-ul marelui tenor, îl sfătuiește ca la moarte să lase larynx-ul pentru studiile pentru cari este mai mult decât necesar. Și Caruso își ține promisiunea, lăsând prin testament larynx-ul său muzeului din Neapole. Medicii au făcut niște observațiuni extraordinare. Lungimea normală a unei coarde vocale este în medie de 18 milimetri; a lui Caruso e de 36 milimetri.

Plămânii săi deasemenea erau așa de desvoltați încât savanții îi numiseră plămânii unui supra-om.

Putere lor era colosală. Suflând caruso făcea să vibreze coardele unui pian iar când cânta geamurile camerei în care se afla tremurau.

Craniul său de asemenea avea o rezonanță deosebită în așa fel că cu drept cuvânt s'a spus despre Caruso că din cap până în picioare era o mașină mecanică de produs sunete.

Facultatea de a nu gândi...

Doctorul Guéniot într-o interesantă comunicare făcută Academiei de medicină, stabilește că se realizează o perfectă igienă a spiritului, dobândind facultatea de a nu gândi la nimic.

Acest repaos intelectual este un dar la unele

persoane și dr-ul Guéniot citează printre altele pe Alexandru Dumas tatăl; la altele al căror creier este totdeauna în funcțiune, facultatea de a nu gândi la nimic, zice el, se poate dobândi prin practica unor exerciții sportive.

Centenarele..

Suntem în plina epocă a centenarelor. În 24 Martie se va serba centenarul nemuritorului boem Henry Murger autorul „Vieții de boem“ și al atâtor frumoase poeme.

Râsul sănătos al burgezilor îmbogățiți stârnit de scenele pline de tristețe și durere mascate de veselie, a fost scump plătit de nefericitul Murger, care-ți putea număra de câte ori în viață a mâncat de două ori la rând.

Nu exista un eroism mai mare decât acel al neastâmpăratului boem care consideră ca cea mai mare băgăție, sărăcia care nu-l lasă nici odată.

„Viața de boem“ va rămâne pentru totdeauna o „capo d'operă“. Tristețea care emană din ea te resemnează iar veselia clipelor când „Providența“ te ajută formează și astăzi unul din cele mai frumoase obiceiuri ale tinerimii.

Cărțile franceze în România.

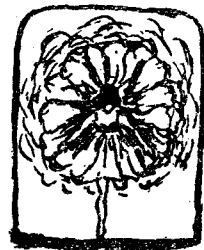
Casa de editură „Cărtea franceză“ a întreprins o anchetă foarte interesantă asupra situațiunii lucrărilor literare franceze în Europa orientală.

Ancheta a fost foarte puțin mulțumitoare pentru francezi.

În România, o țară atât de francofilă, se exercitează concurența germană. Cauza? Schimbul care este atât de puțin satisfăcător pentru noi.

Odinioară librăriile românești nu aveau decât foarte rar cărți germane. Astăzi vitrinele librăriilor românești sunt pline cu cărți germane și chiar studenții în mare parte folosesc cărțile germane.

Față de această stare de lucruri casele de editură franceze caută să găsească soluțiunea pentru a putea răspândi cât mai mult și într'un mod cât mai convenabil cărțile franțuzești în România.

Abonați cu toții revista „Evoluția“ care are ca colaborarea tuturor scriitorilor mari ardeleni.

Dacă vrei da fii frumoasă, sa intre-
buintezi numai pudra americană

YES

Fără legatura verde este falsificată.

Fabrica de ulei

a lui **LUDVIG GOLDSTEIN** și Fiul

Este cea mai mare în Ardeal.

Cluj, Târgul de vite.

Banca Ardeleana

și Casa de Economie

Societate Anonimă

Cluj, Piața Unirii No. 32. — Casa proprie.

Frații Renner & Co

S. A. - Fabrica de Pielarie Cluj.

Este cea mai mare și mai modernă
instalație pentru fabricarea mărfuri-
lor de pielărie. Produsele ei concu-
rează cu cele mai bune și mai efine
produse străine. **Fabrica de pielărie,**
incălțăminte și curele de trans-
misiuni. Sucursale și reprezentanți în
toate orașele mai însemnate din țară.

BEREGSZÁSZI & SZARKA

pregătesc cele mai noi și elegante

GHETE,

CLUJ, CALEA VICTORIEI No. 38.

CROITOR
pentru
DOMNI

LOUIS

M. Simon

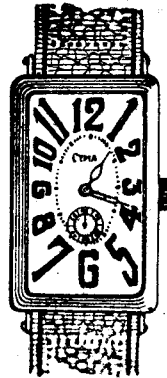
prăvălie de **STOFE**
engleze și din țară

CLUJ, str.
N. IORGA
No. 11.

Cele mai noue modele Vieneze de pălării
pentru dame să află la

Ragányi Józsefné Cluj,

Strada Nicolae Iorga (fost Strada Jókai) No. 6.

Fenyő & Braunfeld

Mare magazin
de Bijouterii

Cluj, Piața Unirii 9.

Telefon 350.

Doamnele noastre să sprijinească industria româ-
nească. Ce se poate dela români, nimic dela străini.
Cereți și vă ve-ți convinge, că salonul de modă

„VENUS“

CLUJ, STRADA MEMORANDULUI No. 13.
esecută prompt și convenabil orice gen de croiuri pentru dame.

M. NEUMANN

Mare magazin de costume
pentru bărbați și băeți

Cluj, Piața Unirii 14.

Toată elita Clujului cumpără de
CRĂCIUN lucrurile necesare dela

„Economia din Lona“

unde se vinde cu prețuri reduce.

Cluj, Piața Unirii 1.

Seminarul de drept

Dr. Mureșian.

TELEFON No. 310.

Cluj, Strada Nicolae Iorga No 23.

RÓZSA Drogeria Mare și Fabrica chimică S. A.
Cluj. Prăvălia Engrou Cal. Reg. Ferdinand 70.

Detail: Piața Unirii No. 28.

Chemicalii, Specialități pentru Far-
macii Specialități pentru cosmetică.

Clișeurile Evoluției le pregătește
Zincografia „MINERVA” S. A.
 Cluj, Strada Regina Maria No 1.

Fabrică de spalat cu vapori

Telefon: Nr.

500

„Kristály”

Văpsește și curățește.

Alexandru Taub

Magazin de mode pentru domni
 Cluj, Strada Nicolae Iorga No. 2.

„SFINX”

CLUJ, STRADA REGINA MARIA No. 21.

Cel mai bun, cel mai elegant și cel mai modern
 atelier de fotografat.

TRISKA J.

Acoardă, repară și transportă pianе conservatorului, operei și tuturor institutelor de stat. ...

Piane se dau cu chirie.

Primul și cel mai mare depozit de pianе din Ardeal,

C
L
U
J

C
L
U
J

Primul și cel mai mare depozit de pianе din Ardeal.

Str. Saguna No. 18.

Au sosit în mare cantitate pianе și pianine din fabricile Pörster, Wirh, Hoffmann și Stingl. ...

Piane se dau cu chirie.

**REGELE
 PĂLĂRIILOR**

CLUJ.

IULIU MUȘȘA

cel mai mare magazin.
 Coafer de teatru și Dame

Str. Memorandului 10.

Cea mai veche instituție de asigurare din România-Mare
 Primește asigurări contra incendiului, contra furtului prin spargere etc. —
 Asigurări mai departe pe viață, cu prețurile celem convenabile.

„Transilvania”

Agentura generală Cluj, Piața Cuză Vodă 13.

croitor
 pentru
 domni

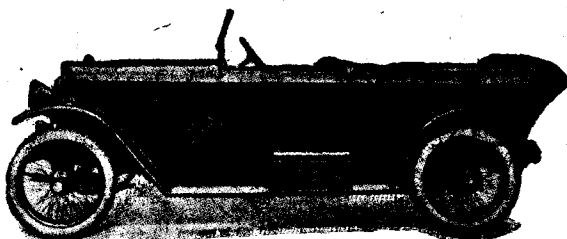
Ștefan Fanta

Cluj, Strada Iuliu Maniu 1.

SIMON SOLE și FIUL

Prima fabrică transilvăneană de sigile de cauciuc și atelier de gravură

CLUJ, STR. N. IORGA 2. - Telefon 5-82.

Automobile, cauciucuri accesorii

EMIL BLAGA CLUJ,

Piața Ștefan cel Mare 7

Telefon: No. 270.